DOTĄD (*237*) *av*

do tąd (*128*), dotąd (*109*).

o *jasne*.

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVIII w*.

Wskazuje kres, *granicę* (*237*) :

a. *Określa granicę czasu* (*216*) :

α. *Do tej pory*, *do chwili obecnej*, *do dnia dzisiejszego*; *adhuc Mącz*, *Cn*, *Vulg*; *hactenus Cn*, *Modrz*; *nunc Cn*, *Vulg*; *etiam nunc Cn* (*111*) : *BierEz* N4; bo do tąd był gniewie^{n} pan bog rodzaiowi ludſkiému/ ale dźis iuż gwálť vdziałáł ſkázaniu ſwému *OpecŻyw* 9v; Iá do tąd chowálem ié/ od tąd ty boże oytcże choway ié. *OpecŻyw* 102v, 110v; *LibLeg* 11/47v; *KromRozm I* Dv; *KrowObr* 237; *GórnDworz* Kk7; *GrzegŚm* Av; *BudBib* 2.*Esdr* 2/16; *ModrzBaz* 127; Weſel ſię mátko kośćiele S. ktora ná dzieći ſwe do tąd niezgodne/ iuż ziednoczone y ſpokoyne pátrzyſz. *SkarJedn* 269, 250, 271, 316, 372; *Oczko* A3v, A4, 3, 9v, 29v; Przetoſz Hiſzpáńſka/ y Włoſká ziemiá/ od tego Luterſkiego kąkolu/ do tąd cżyſta ieſt *SkarŻyw* 374; *StryjKron kt*; *CzechEp* *3; *KochFr* 53; *KochSz* C2; ią tego co ſię do tąd mowiło/ ani tego/ co ſię ieſcze mowić będźie/ z tego mieyſcá nie wynioſzę. *GórnRozm* E, A2, B, B2v, F4v, Mv; *ActReg* 39, 48, 103; *GostGospSieb* +4 [*2 r*.], +4v; *GrabowSet* D4v; boſmy iednák dotąd nie ták dálece bronią náſzą ſtali/ iáko więcéy ſczęśćiém y rádą wáſzéy kró: M. *OrzJan* 91, 23, 28, 97; *OstrEpit* A3v; Dotąd mowił o ſtrzymawáłośći małżonkow: á teraz tych vczy, ktorzy ieſzcze w małżenſtwo nie wſtąpili. *WujNT* 592 *marg*, 81, *Rom* 1/13; y v nas w Polſcze ná wzór tych ſzkół Włoſkich, inſzé ſzkoły budowano, y dotąd buduią *JanNKar* C2, A2v, B, B3v, C2 [*2 r*.]; A kauzy záczęté w ſądźiéch/ ták źiemſkich/ iáko y Grodzkich/ których iuż Dekrétá záſzły ſtarym poſtępkiem/ iáki dotąd był chowan/ proſequowáné bydź máią. *SarnStat* 1147, 1225; *SiebRozmyśl* F3; dopuśćił zátym P. Bog/ iż Sáráceni ábo Turcy onę ſławną kráinę podbili/ y dotąd trzymáią *PowodPr* 31, 2 [*2 r*.], 23, 27, 30, 31 (*11*); *VotSzl* A4v; *GosłCast* 36; Y ták od ſwey młodośći/ rządnie ſie ſpráwuiąc/ Zyłá do tąd ſtáteczżnie/ nic nie vtracáiąc. *PaxLiz* E2v, B4; *SapEpit kt*v, A4v.

Połączenia: »aż dotąd« (*22*): *OpecŻyw* 41v; *Mącz* 45c; *BudBib Gen* 32/4, *Ex* 7/16, *Deut* 12/9, *Ios* 17/14, *Ruth* 2/7; *ModrzBaz* 144v; *CzechEp* 215, 412; *KochSz* A4; *OrzJan* 65, 96; Wſtyd mię było áż do tąd/ tego wam powiedźieć. *WyprPl* B2; *WujNT Act* 13/3, *Rom* 8/22, 1.*Cor* 4/13, 15/6, *Ioann* 2/9; gdźiem kolwiek cżáſy me áż dotąd tráwił/ tákżem zá łáſką Bogá mego niwczym nie zelżył ſławy Narodu mego *CzahTr* A3; *GosłCast* 3; *SzarzRyt* D.

»dotąd jeszcze« (*1*): Plántyn/ którému równia dotąd ieſcze niewidzę/ y podobno ták łácno wieki nie vyźrzą/ miał podporę od Królá Philippá Hiſzpáńſkiégo *JanNKar* B.

»(i) jeszcze (i) dotąd, jeszcze (...) dotąd« (*4*): alemſię wielce mylił/ iako ſię ieſzcże y do tąd niektorzy y zwiernych mylą. *BudNT* c3v; *SkarJedn* 260; *KochFrJan* 3; *SarnStat* 1197.

»od ... aż dotąd« (*10*): *Leop* 1.*Esdr* 5/16; ále wezwawſzy ich do komory/ záwárłám ie tám/ á od thego cżáſu áż do thąd/ iednom im chlebá á wody dawáłá. *HistRzym* 108, 37; *BudBib Ez* 4/14; *LatHar* 195; *WujNT Matth* 11/12, 24/21, *Mar* 13/19, *Ioann* 5/17, *Philipp* 1/5.

Szereg: »dotąd i na potomne czasy« (*1*): gdyż y ná thymże mieyſcu/ y z tąż właſnośćią/ iáko óni opiſáli/ do tąd y ná potomné czáſy ie [*wody*] być baczym. *Oczko* 3.

β. *Tak długo*, *dopóty*, *do chwiłi bliżej określonej w kontekście*; *donec Cn*, *Vulg*, *JanStat*; *dum Cn*, *Modrz*; *usque huc Vulg*, *JanStat*; *tamdiu*, *tantisper Cn*, *JanStat*; *eatenus Cn* (*103*) : *KromRozm I* P3; dayże ropie kilká dni ćiéc/ á przykłáday do tąd oliwę z octhem/ á z miodem zárowno zmiéſzawſzy/ á ćiepło to przykłáday. *SienLek* 184; Ma theż miéć [*koń*] białe brzucho/ tedy do tąd młody ieſt. *SienLek* 186, 151v, 175v; *StryjKron* 662; *LatHar* 720 *marg*; Myślił puſtoſzyć źiemię/ do tąd ktory kogo/ Nie przemoże: á ſobie nie podbiie ſrogo. *KmitaSpit* B2.

Połączenie: »aż dotąd« (*2*): P. Iezus odpowiedáiąc rzekł: Niechayćie/ áż do tąd [*Sinite usque huc Vulg Luc* 22/51]. (*marg*) Dotąd to ieſt/ poki ich godźiná. (–) *LatHar* 720; *SarnStat* 1157.

Ze zdaniem czasowym (*90*):*Połączenia*:

»dotąd, aczby« (*1*): na miejsce pisarskie exnunc surrogata naznaczamy, urodzonego pana Jana Narzimskiego, ktory też we Srzensku na przyszłych roczech przysiągwszy miejsce pisarskie zasieść ma i odprawowaé dotąd, aczby pisarz był obran i przez Krola J. M. konfirmowan. *ZapMaz II G* 61/160v.

»aż ... dotąd« (*1*): tąż máścią koniowi ránę ná ięzyku pomázuy áż ſye zgoi/ do tąd mu nie wkłáday wędźidłá. *SienLek* 169.

»dokąd ... dotąd« (*4*): Dokąd były kielichy drewniáne/ y ſſkláne/ dotąd byli kxięża ſrebrni y złoci. *KrowObr* 106; *Leop Lev* 25/22; *KuczbKat* 390; *SzarzRyt* Cv.

»dotąd (...) dokąd« (*13*): *MetrKor* 34/265, 288 [*2 r.*], 288v, 37/1 [*2 r.*], 2 [*2 r.*]; Doktorowie nie każą ſobie wierzyć/ chybá dothąd/ dokąd ſie zgadzáią s ſlowem Bożym. *KrowObr* 14, 216v [*2 r.*]; *CzechRozm* 89; *SarnStat* 441.

»dotąd dokądkolwie« (*1*): a wthym ſſya chczą wyernye y pylnye zachowacz podlug mego nawyęthſzego doſczypv y Myſterſtwa they nauky mey [...] dothand dokądem kolwye wthey sluſbye vyego krolyewſkyey myloſczy *MetrKor* 37/4v.

»wtenczas albo dotąd ... kiedy« (*1*): Ale theż moim zdániem wten cżás álbo dotąd Polſká będzye kwitnęłá/ kyedy wſobye myeć może dobre kozaki *GliczKsiąż* K8.

»dotąd ... niż(li)« (*2*): Ia ieſzcże poydę dáley gdźie Dotąd niżli Słonce zaydźie. *MWilkHist* K2; Dotąd iednák niż przyidźie/ Y niż ktory z tych vczniów z świátá tego zéydźie/ Ciebie/ namilſza mátko/ zoſtáwił bez śiebie *SiebRozmyśl* K2.

»dotąd (...) póki(ej)« (*14*): Przeto człowiek dotąd trwa á nie zadchnie ſie poki w płuczach wiatr ſie zachowawa *GlabGad* C7v; *GroicPorz* b4, n2; *Leop Iudith* 12/4, 3.*Mach* 6/33; *OrzQuin* B3v, V3; *KochPropKKoch* 3; Dotąd tedy będzie trwáłá R. P. poki też w niey będą trwáły cnoty/ y dobre á ſwiętobliwe poſtánowienia. *Phil* P2; *WyprPl* C3; *KołakCath* C4v; *SarnStat* 605; *VotSzl* E3v; *CiekPotr* A2v.

»dotąd (...) aż(-by, -e) (gdy)« (*50*): *OpecŻyw* 172v; *Diar* 30; Z ktorych ſlow náuká tháka nam vraſta/ że dotąd vczyć ſie potrzebá áż będzye znáć wkiem náukę *GliczKsiąż* M8v, D5, N2v, O2 [*4 r.*], O2v [*2 r.*], O8v; Oddam wdzyęczne ſluby ſwe imyenyowi yego/ Po wſſytki dni żywota tu mego nędznego/ Do tąd áż gdy myę weźmye do kroleſtwá ſwego. *LubPs* O6, O2v, V3v, Y, cc4, dd2v; *GroicPorz* C4, 113v; *BielKron* 330; *OrzQuin* V3; *HistRzym* 31v; *HistHel* B2v; A ták wſzytkie rády y ſpráwy/ máią być odłożone do tąd/ áż ono zápalenie krwie opłonie [*Itaque differendae sunt*

consultationes et actiones omnes tantisper, *dum et sanguinis ebulitio deferueat*] *ModrzBaz* 7v; *Oczko* 11, 17, 20v, 27 [*2 r.*], 27v [*2 r.*]; *MWilkHist* I; *StryjKron* 6; *Phil* M2; *KochCzJan* A3; y folgowáć niemaſz áni pracéy/ áni ſtárániu/ áni pilnośći żadnéy do tąd/ áżby poiednawſzy Niemce/ mógł ſie przywróćić żądny pokóy wſzyſtkiému krześćiiáńſtwu *OrzJan* 133; áby gdy mátká vmrze/ ſynowie nie mogli ſie od oycá vpominác dóbr y dźiedźictwá w téy częśći/ która po mátce ná nie ſpádnie/ dotąd/ áżby drugą żonę poiął [*donec ad secundas nuptias convolabit JanStat* 574]. *SarnStat* 588 [*idem* 631], 354, 631, 634, 913, 1115; *SiebRozmyśl* B; *KlonKrGum* Av; *PowodPr* 14; Do tąd iey nie opuśći/ áż zalęże w grobie. *PaxLiz* C2, D3; *SapEpit* [B2], B4v.

»dotąd ... pokąd« (*4*): Yákoby cyeslá okręt ábo ſzkutę yáką vrobiwſſy y vbudowawſſy/ dotąd yey ſtrzeże á o oney pyeczą á ſtáránye ma/ pokąd yey ná brzeg morſki nye przyprowádzi. *GliczKsiąż* Q2v, N, N2, Q2v.

»(aż) dotąd, że« (*2*): Zátym iednemu z nich/ na imię Reiflowi/ przepił pełną/ á potym ieden ku drugiemu/ do tąd/ że ſię popili ták bárzo/ że ieden drugiego niemógł znáć. *WerGośc* 231; *SarnStat* 1157.

»pokąd (...) dotąd« (*1*): á pokąd krzeſciyáńſkye imyę będźye kazano/ dotąd ony też bez vłomku ſtáć będą. *KromRozm I* N8v.

****** *Bez wystarczającego kontekstu* (*2*) : Hactenus Aż poty/ áż do tąd. *Mącz* 449b; *Calag* 92b.

b. *Określa granicę w przestrzeni* (*20*) :

α. *Do tego miejsca*, *tu*; *ad id locorum*, *eatenus*, *hucusque*, *usque Cn* (*20*) : *KrowObr* 42; O Pánie Boże cożem ia ieſt/ á co ieſt zá dom moy/ żeś ty mnie dotąd przywiodł [*quia fecisti me venire huc usque*]. *BibRadz* 1.*Par* 17/16; *GórnDworz* Z5v; A ták y mnie potrzebá/ do tąd przypędźiłá/ Zem ſzukáiąc Práktyká/ nigdźiey niezbłądźiłá. *PaxLiz* C4.

Połączenia: »aż dotąd« (*1*): I rzekłem/ áż do tąd wylewáć będzieſz/á dáley niepoſtąpiſz [*Usque huc venies et non procedes amplius*]/ y tu będzieſz roſtrącżáć nádęthe wáły twoie. *Leop Iob* 38/11.

»od (...) aż dotąd« (*2*): Zruſſył lud/ náucżáiąc po wſſyſtkim Zydowſtwie/ począwſſy od Gálilei áż do tąd [*usque huc*]. *Leop Luc* 23/5 [*przekład tego sarnego tekstu*] *WujNT Luc* 23/5.

Określa miejsce w tekście (*w wypowiedzeniach wskazujących na koniec cytatu*) (*11*): Do tąd Hilárius. *WujNT* 286, *przedm* 11, *s.* 537, 821; Dotąd ſłowá z lámentu Ieremiaſzowego wybráne. *PowodPr* 10, 14, 41, 42, 58, 73, 81.

Ze zdaniem miejscowym [*ze wskazaniem kierunku wstecz*: *tam*] (*2*):

Połączenia: »dotąd skąd« (*1*): Sed redeamus ad illud ubi divertimus, wróćmy ſie do tąd z kądeśmy vſtąpili. *Mącz* 487d.

»skąd (...) dotąd« (*1*): Bog pokoiu zetrze ſzátáná pod nogámi ich rychło/ á tych ktorych zwodźił oświeći náuką prawdźiwą/ áby ſkąd wypádli/ do tąd ſię záś náwroćili wſzyſcy *ReszList* 179.

******* *Bez wystarczającego kontekstu* (*3*) : Eo usque, Aż do tąd. *Mącz* 104b; *Calep* 23b, 340b.

JZ